

Göz Hekimleri için Meslek Etiği Rehberi: Etik İlkeler ve Mesleki İlkeler

Uluslararası Oftalmoloji Konseyi'nin (ICO) hazırladığı bu döküman; Dünya Hekimler Birliği Meslek Ahlakı Kuralları'nı temel alarak, göz hekimlerinin uzmanlık alanlarındaki davranışlarına rehber olacak ahlak ilke ve genel ilkeleri içermektedir. Bu rehber, uzmanlık branşında görev alan ve içinde buldukları camianın mesul üyeleri olan göz hekimlerinin sahip olması gereken idealleri yansıtır.

Aşağıdaki 9 standardın her biri genel bir ilkeye bağlı olarak geliştirilen ilişkili ilkeleri içermektedir. Tüm ilkeler, uzmanların mesleki veya etik sorunlarla karşılaştığında başvurabileceği ve uygulanan davranışın profesyonel anlamda değerlendirilmesi konusunda yardım alabileceği bir rehber oluşturma amacındadır. Zamanla oluşan durumlara karşı yeni ilkeler eklenebilir ancak ana ilkeler değişmez.

İlkeler

1. Hasta Bakım İlkeleri
2. Meslek Uygulama İlkeleri
3. Mesleki Camia ile İlgili İlkeler
4. Diğer Sağlık Görevlileri ile Çalışma İlkeleri
5. Araştırma İlkeleri
6. Sosyal İlkeler
7. Ticari İlkeler
8. Eğitim ve Rehberlik İlkeleri
9. İlaç Endüstrisi ile İlişkileri Yönetim İlkeleri

1. Hasta Bakım İlkeleri

1.1 Genel İlkeler

İyi hasta bakımı tıbbi ve teknik uzmanlığa, klinik karar verme yetisine, hasta ve meslektaşlarla olan iletişime, takım çalışmasına ve hastanın sağlığını ön planda tutmaya bağlıdır. Göz hekimi saygın, dürüst ve bütüncü şekilde hastasını tedavi etmeli ve her zaman hastanın yararına hareket etmelidir.

1.2 İlkeler

Göz hekiminin yapması gerekenler:

- Hastanın sağlığına en yararlı olacak şekilde hareket etmek
- Hastanın sağlığını ve bakımını en ön planda tutmak
- Hastalık veya kaza nedeniyle sağlığı tehlike altında olanlara kendi yetkisi kapsamında acil müdahalede bulunmak
- Hastaları yaş, cinsiyet, etnik köken, cinsel tercih, milliyet, sağlık güvencesi durumu, engellilik, din, yaşam tarzı ya da kültür farklılığı açısından ayırım yapmadan tedavi etmek
- Hastanın mahremiyetini korumak ve tedavi sırasında her türlü bilginin gizliliğini hukuk kuralları içinde sağlamak
- Uygulanacak her türlü girişim için hastadan aydınlatılmış onam almak
- Hastaya sağlık durumu ile ilgili gerçek ve doğru bilgiyi vermek

2. Meslek Uygulama İlkeleri

2.1 Genel İlke

Göz hekimi, hastanın bakımının en yüksek kalitede olmasını sağlamalıdır.

2.2 İlkeler

Göz hekiminin yapması gerekenler:

- Sadece eğitimini aldığı veya deneyim sahibi olduğu işlemleri uygulamalı ya da işlem sırasında eğitim almış veya deneyim sahibi biri tarafından asiste edilmeli
- Teknik kabiliyetini, kavramsal bilgisini ve profesyonelliğini korumalı ve oftalmoloji alanındaki gelişmeleri takip etmeli
- Klinik ve cerrahi etkinliklerde aktif olarak yer almalı
- Yeni buluşları ve bilimi ahlaki değerler çerçevesinde uygulamalı
- Referanslarını, eğitimini, tecrübesini ve yeteneklerini yanlış sunmaktan kaçınmalı
- Hastanın sağlığı için en kaliteli bakımı uygulamalı, gerekli yönlendirmeleri uygun yapmalı
- Hastalar için güvenli ameliyat ortamı sağlamalı ve onaylı "Güvenli Cerrahi Kontrol Listesi" uygulamalı
- Hasta ile ilgili sağlık durumu kayıtları doğru tutulmalı
- Hijyen ve nezaket gereği uygun giyinmiş olmalı
- Bağışlanan insan dokusunun kullanımıyla ilgili yasalara, etik kurallara ve dini inançlara saygılı olmalı
- Etik kurallar içinde olmak şartı ile tıbbi uygulamalardaki bölgesel farklılıklara ve geleneklere saygılı olmalı

- Hastaya verilen sağlık hizmetinde maddi ve manevi külfetin en az şekilde olmasını sağlamalı
- Hekime ait zihinsel, duygusal ya da fiziksel rahatsızlık durumunda hekim tıbbi uygulamadan kaçınmalı veya tedaviden çekilmeli
- Başka bir göz hekiminin yanlış davranışı karşısında düzeltici rol oynamalı, gerektiğinde yetkili makamlara bildirmeli.

2.3 Hasta İlişkileri

Göz hekiminin yapması gerekenler:

- Hastanın isteklerine saygılı olmalı
- Hasta, hasta yakını, bakıcı veya yasal vasi ile iyi ve etkili iletişim kurmaya çalışmalı
- Farklı inanç, özgeçmiş, değer ve kültüre sahip kişilerin anlama, karar verme ve cevap yetilerinde farklılık olabileceğini bilmeli ve anlayış göstermeli
- Hastalığın tanısını, yapılan araştırmaları ve tedaviyi hastanın anlayabileceği şekilde anlatmalı
- Hastaya klinik gereklilikler doğrultusunda tavsiye vermeli
- Hastanın, hasta yakınının, bakıcının veya yasal vasinin soru sormasına imkan vermeli
- Hastada bir komplikasyon geliştiğinde veya yan etki oluştuğunda hastaya karşı açık ve dürüst olmalı
- Göz hekimi, hasta için en uygun olacak işlemi uygulama konusunda yeterli klinik donanıma sahip değilse hastayı refere etmeli
- Hastaya ait tıbbi kayıtları (ör. radyoloji, fotoğraflar, patoloji sonuçları) yasal merciler istemedikçe veya hasta tarafından onaylanmadıkça gizli tutmalı
- Hasta ile cinsel içerikli ilişkiye girmemeli

3. Uzmanlık Camiasi İlkeleri

3.1 Genel İlke

Göz hekimi, uzmanlık camiasının sorumlu bir üyesi olarak ilkelerin uygulanmasını sağlamalı, göz sağlığı konusunda kamuoyunu bilinçlendirmeli, özellikle az gelişmiş bölgelerde sağlık hizmetlerinin geliştirilmesinin savunucusu olmalı, oftalmoloji camiasının ve üyelerinin adını kötüye çıkaracak yönetimlerde bulunmamalıdır.

3.2 İlkeler

Göz hekiminin yapması gerekenler:

- Yasalara uymalı, ancak hastanın yararına olmayan bazı durumlarda yasaları ve düzenlemeleri değiştirme konusunda sorumluluk sahibi olmalı
- Sağlık hizmetlerinin şeffaf ve eşitlikçi olarak dağıtılmasını desteklemeli
- Halk sağlığı ve bireysel sağlık konusunda gelişmelerin savunucusu olmalı

4. Sağlık Görevlileri ile Çalışma İlkeleri

4.1 Genel İlke

Güvenli ve etkili bir hasta bakımı için göz hekimi diğer cerrahlarla ve sağlık görevlileriyle ekip halinde çalışmalı, tüm çalışanların bilgisine ve görüşüne saygı göstermelidir.

4.2 İlkeler

Göz hekiminin yapması gerekenler:

- Meslektaşlarına saygı göstermeli
- Diğer cerrahların ve sağlık görevlilerinin eğitime, bilgisine ve tecrübesine saygı göstermeli
- Değerlendirme yaparken yapıcı olmalı
- Hastanın sağlığını en iyi şekilde korumayı ve hasta ile ilgili bilgileri paylaşmayı saygılı bir iletişim kurarak yapmalı
- Tedavi standartların düşük olduğu yerlerde meslektaşlarına yardımcı olmalı
- Konsültasyon veya ikinci bir görüş için başvurduğu hekimin kararına saygılı olmalı
- Hukuki olaylarda ehil bilirkişi varlığında, bilirkişi olarak çalışmaktan sakınmalı
- Hastayı tanı ve tedavi amacıyla sevk ederken hür iradeyle ve sorumluluk alarak karar vermeli
- Hastayı sevk ederken üçüncü şahısların etkilemesine izin vermemeli

5. Araştırma İlkeleri

5.1 Genel İlke

Göz hekimleri tıbbi araştırmalar için gerekli olan etik, yasal ve bilimsel ölçütlerin bilincinde olmalı ve bunlara dikkat etmelidir. Bilimsel araştırmalar, doğal olarak, araştırılan konunun bilinmeyen yan etkileri açısından risk içermektedir. Hastalar riskler açısından aydınlatılmalı ve bu riskler en aza indirilmeye çalışılmalıdır. Hasta veya insan materyali gerektiren her araştırma uygun etik komite tarafından değerlendirilmelidir.

5.2 İlkeler

Göz hekiminin yapması gerekenler:

- Akredite edilmiş bir etik komite himayesinde araştırma yapmalı
- Klinik araştırma için gerekli değerlendirmeleri incelemeli
- Araştırma konularını bildirmeli ve bilgilendirici yazılı içerik sunmalı
- Araştırma projesinin önemi ne olursa olsun, hastanın sağlığını en ön planda tutmalı
- Hastanın istediği zaman araştırmadan çekilme hakkı olduğunu temin etmeli ve uygulanan tedavi hakkında hastaya önyargısız geri bildirimde bulunmalı
- Başkalarının çalışmalarını kendi çalışması gibi sunmaktan kaçınmalı
- Araştırma sonuçlarını doğru olarak bildirmeli ve çıkar çatışmasından kaçınmalı

6. Sosyal İlkeler

6.1 Genel İlke

Göz hekimi kamuoyuna sunulan bilgiler konusunda sosyal sorumluluğa sahip olmalı, dürüst olmalı, yetenekleri konusunda kendini övmemeli veya bir tedavinin tek uygulayıcısıymış gibi reklamını yapmamalıdır.

6.2 İlkeler

Göz hekiminin yapması gerekenler:

- Kamuoyu ile doğru iletişim içinde olmalı

- Kimliği, eğitimi, deneyimi ve yetenekleri konusunda yanlış bilgilendirmede bulunmamalı
- Yanlış, aldatıcı veya şaşırtıcı bilgi vermekten sakınmalı
- Eksiklikler konusunda yanlış bilgi vermekten kaçınmalı
- Kararsız bir kişiyi kendi çıkarı için ikna etmeye çalışmamalı

7. Ticari İlkeler

7.1 Genel İlke

Doktorlar tüm toplumlarda saygı gören ve güven veren kişilerdir. Göz hekimleri bu saygı ve güveni korumak için etik ilkeler içinde hareket etmelidirler. Tavsiyede bulunurken, fikir verirken veya müdahale ederken profesyonel anlamda sorumluluk hissetmelidir ve hastanın çıkarlarını en ön planda tutmalıdır.

7.2 İlkeler

Göz hekiminin yapması gerekenler:

- Verilen profesyonel hizmetlerden dolayı ücret alırken, ücretin makul olmasını sağlamalı ve hastaları istismar etmemeli
- Üçüncü şahısların çalışmayla alakalı yarar elde edecekleri hastaya açıklanmalı
- Olası çıkar çatışması olmaması içindirüst ve açık olmalı
- Mali ve ticari konularda dürüst olmalı
- Sadece hastanın sağlığı için gerekli olan testleri, ilaçları veya işlemleri önermeli, mali kazancı bunda rol oynamamalı
- Tanı koyma veya işlem hizmetleri konusunda şirket sponsorluğu dahil olmak üzere, ilişkide olduğu tüm finansal kaynakları beyan etmeli

8. Eğitim ve Rehberlik İlkeleri

8.1 Genel İlke

Göz hekimleri, kendilerinden önceki meslektaşlarından aldıkları eğitim sayesinde uzman vasfına kavuşurlar. Göz hekimleri uzmanlık dalının gelişmesi ve hastalara en iyi tedavinin uygulanması için bilgilerini bir sonraki nesle geçirmekle yükümlüdürler. Göz hekimleri tıp fakültesi öğrencisi, uzmanlık asistanı veya yeni uzman olmuş meslektaşları dahil olmak üzere kendilerinden sonraki kuşağın eğitiminde mümkün olduğunca aktif rol oynamalıdır. Göz hekimleri gözetme, öğretme ve rol model olma konusunda gelecekteki meslektaşlarına karşı sorumluluk sahibidirler.

8.2 İlkeler

Göz hekiminin yapması gerekenler:

- Hastada oluşabilecek riskleri en aza indirecek şekilde gözetim yapmalı ve hastanın iyilik halinin korunmasından sorumlu olmalı
- Gelecek kuşak göz hekimleri, tıp fakültesi öğrencileri, ve aynı alanda çalışan sağlık personelinin eğitim ve öğretiminden sorumlu olduğunu bilmeli
- Tıp etiği eğitimine önem vermeli
- Takım çalışmasını desteklemeli
- Geliştirme çalışmaları dahil olmak üzere, gelişim ve performans hakkında geri bildirimde bulunmalı,
- Klinik/cerrahi eğitim sırasında değerlendirme yapmaya ve düşünmeye teşvik

etmeli

- Geri bildirimde bulunurken dürüst, gerçekçi, tarafsız ve yapıcı olmalı
- Meslektaşlarına açık ve tarafsız olarak diyalog kurma fırsatı tanımalı, profesyonel ve etik olmayan davranışlar konusunda tavsiyede bulunmalı
- Eğitim alan kişilerin fiziksel, zihinsel ve duygusal durumlarına göre çalışma ortamı ayarlanmalı, gerekli durumlarda rehberlik hizmeti sunulmalı

9. İlaç Endüstrisi ile İlişkileri Yönetme İlkeleri

9.1 Genel İlke

İlaç endüstrisinin ilaç kalitesinin yükseltilmesi, teknik destek, dağıtım, araştırma ve hastalara sunulan hizmet kalitesinin artırılması konusunda önemli bir role sahip olduğu göz hekimleri tarafından bilinmektedir. Ancak aynı zamanda malzeme, araç ve ilaç sağlayıcılara bağımlı olan bir ilişkinin tehlikeli olabileceğinin de farkındadırlar. İlaç endüstrisi ile hekimler arasındaki ilişki etik açıdan hastaların sağlığını ve toplumun ihtiyaçlarını en üst düzeyde tutmaya dayalı olmalıdır.

9.2 İlkeler

Göz hekiminin yapması gerekenler:

- Yeni ilaçlar, cihazlar ve ilaç endüstrisinin sağladığı diğer tüm desteklerin mali kazanımdan ziyade öncelikli olarak hastanın ihtiyacı ve bakımı için yapılmasını sağlamalı
 - İlaç endüstrisi veya tıbbi mümesiller tarafından önerilen tedavilerin veya girişimlerin, o ülkenin yasalarına uygun şekilde olması konusunda tedbir almalı
 - Helsinki Bildirgesi- İnsanlar Üzerindeki Araştırmalara İlişkin Etik Kılavuzu'nun önerdiği etik kuralların klinik araştırmalarda uygulandığından emin olmalı <http://www.wma.net/en/30publications/10policies/b3/>
 - Yeni bir uygulama veya ilaç için yapılan araştırmalarda hastalara açık ve doğru biçimde işlemin uygulanışı, uygulama riskleri ve hastanın çalışmadaki rolü anlatılmalı, yoksa hastalar çalışmaya dahil edilmemeli
 - Hasta dosyaları, hasta veri tabanı ve hasta ile ilgili diğer tüm bilgilerin gizliliği sağlanmalı ve hiç bir koşulda reklam veya kar amacıyla hareket eden ticari kurumlara ifşa edilmemeli
 - İlaç endüstrisi tarafından sunulan fon desteğini kabul ederken dikkatli olmalı, fon desteğinin uzmanlık camiası veya hastane gibi bağımsız bir kurum üzerinden yapılması tercih edilmeli
 - Fon desteği, bilimsel veya oftalmoloji ile ilgili farklı etkinlik yapmakla sorumlu sponsorları belirlemede açık olmalı
 - Fon desteği veren ajans ile arasında taraflı ilişki ve çıkar ilişkisi olmadığını ve fon desteği sunan ajansın bu ilişkiden dolayı özel haklara sahip olmadığını, sunduğu tedavinin her zaman tercih edilmeyeceğini açıkça belirtmeli
 - Oftalmoloji eğitimini dış odakların yararına göre değil, kanıta dayalı bilgiye göre şekillendirmeli
 - Sponsorların oftalmoloji sunumlarını etkilemelerine izin verilmemesini sağlamalı
 - Harcamalar ve geri ödemeler bu konuyla ilgilenen profesyonel birimlerce ayarlanmalı, sponsor veya fon desteği veren ajansların çıkarları ön planda tutulmamalı.

ICO Etik Komitesi (2006) tarafından geliştirilmiştir:

Prof. Dr. Pinar Aydın, PhD, Türkiye, Başkan
Dr. Pran Nagpal, Hindistan
Dr. Antonio Secchi, İtalya

2006 Sürümü Danışmanları

Dr. Charles Zacks, ABD
Dr. Albert Jonsen, ABD

ICO Etik Komitesi (2014) tarafından güncelleştirilmiştir:

Prof. Dr. Pinar Aydın, PhD, Türkiye, Başkan
Prof. Dr. Neeru Gupta, PhD, MBA, Kanada
Dr. Pran Nagpal, Hindistan
Dr. Richard Stawell, Avustralya

2014 Sürümü Danışmanı

Prof. Dr. Kadirca Keskinbora, PhD, Türkiye

- Onaylı, İCO Danışma Kurulu, 18 Şubat 2006
 - Onaylı, İCO Kurulu, 19 Şubat 2006
 - Güncellenmiş Sürüm, Onaylı, İCO Etik Komitesi, 22 Mart 2014
 - Güncellenmiş Sürüm, Onaylı, İCO Göz Sağlığı Komitesi, 16 Haziran 2014
- Güncellenmiş Sürüm, Onaylı, İCO Görevlileri, 12 Ağustos 2014